MONASTERI FID-DEŻERT TAL-LHUDIJA: IL-MONASTERI TAL-KWARANTENA U SAN GERASIMOS

Noel Muscat ofm

Il-Monasteru tal-Kwarantena

Il-monasteru tal-Kwarantena, jew kif inhu magħruf bl-Għarbi, *Deir el-Quruntal*, hu monasteru Grieg Ortodoss li jixxabbat fuq irdum li jixref fuq il-belt u l-oasi ta' Ġeriko, fuq muntanja msejħa l-Muntanja tat-Tentazzjoni (350 metri fuq il-livell tal-baħar). Dan il-

monasteru jfakkar l-episodju evanġeliku tat-tentazzjonijiet ta' Ġesù matul l-erbgħin jum li għadda jsum fid-Deżert tal-Lhudija (Mt 4,1-11; Mk 1,12-13; Lq 4,1-13).

Din il-*Laura*, jew monasteru tad-deżert, inbniet għall-ewwel darba fl-epoka Biżantina, fis-seklu 6, fuq l-għar fejn, skont it-tradizzjoni Ġesù qatta' l-perjodi tal-erbgħin jum sawm fid-deżert wara l-magħmudija tiegħu fix-xmara Ġordan, u fejn ġie mġarrab mix-Xitan. Dan l-għar għadu sal-lum l-aktar post qaddis f'dan il-kumpless ta' għerien imħaffrin fil-blat tal-muntanja, li magħhom il-monaċi jew rħieb tad-deżert bnew ċelel li jixirfu qishom gallarija naturali fuq id-dagħbien li hemm taħt l-irdum.

Il-monasteru tal-Kwarantena jagħtik dehra panoramika fuq Ġeriko l-antika, magħrufa bħala Tel es-Sultan. Dan kien is-sit tal-Ġeriko biblika li kienet intrebħet mill-poplu Lhudi mmexxi minn Ġożwè, malli qasmu x-Xmara Ġordan mill-wita ta' Mowab. L-iskavi arkeoloġiċi li saru f'din l-għolja artifiċjali (Tel) ikkonfermaw l-eżistenza ta' din il-belt li x'aktarx hi l-eqdem insedjament uman fid-dinja, għax il-fdalijiet imorru lura għal 8000 sena QK. Charles Warren kien beda l-iskavi hawnhekk fl-1868, imma sfortunatament ma kienx sab it-torri Neolitiku. Skavi oħrajn saru partikolarment mill-arkeologa Kathleen Kenyon fl-1952-1958. Din sabet it-torri Neolitiku li jmur lura għal 7000 sena QK. L-aktar skavi reċenti saru minn grupp ta' arkeoloġi Taljani u Palestinjani fl-1997. Jekk il-kalkoli ta' dawn l-arkeoloġi huma korretti, Ġożwè okkupa Ġeriko madwar is-sena 1200 QK, meta l-belt kienet diġà ilha wieqfa għal 5800 sena! Il-Bibbja hi l-uniku dokument li jitkellem dwar Ġeriko sa żmien l-okkupazzjoni Rumana tal-Palestina. L-episodju tal-konkwista ta' Ġeriko minn Ġożwè jinsab fil-Ktieb ta' Ġożwè 6,1-27 u jiddeskrivi kif il-ħitan tal-belt iġġarrfu wara li l-poplu

ta' Israel kien dar madwar il-belt għal sebat ijiem idoqq it-trombi jżarżru (*shofar*) filwaqt li l-qassisin kienu jġorru l-Arka tal-Patt. "U għajjat il-poplu, u daqqew it-trombi, u malli l-poplu sama' d-daqq tat-trombi għajtu għajta kbira, u l-ħitan iġġarrfu u l-poplu tala' għall-belt, kulħadd minn fejn kien, u qabdu l-belt f'idejhom" (Ġoż 6,20).

Qrib Tel es-Sultan, f'oasi li hemm taħt l-Għolja tat-Tentazzjoni, hemm in-Nixxiegħa tal-Profeta Eliżew (Għajn es-Sultan), li tissemma fir-rakkont bibliku ta' 2Slat 2,19-22: "In-nies tal-belt qalu lil Eliżew: 'Ara, il-post tal-belt hu tajjeb, kif jista' jara sidi, imma l-ilma ħażin, u l-art ħawlija.' U hu qalilhom: 'Ġibuli bieqja ġdida, u ixħtu ftit melħ fiha.' U ġibuhielu. U ħareġ lejn l-għajn tal-ilma, u xeħet fiha l-melħ, u qal: 'Dan jgħid il-Mulej: Jiena ntejjeb dan l-ilma. Minn issa 'l quddiem ma jkunx hemm la mewt u la ħwiel tal-art.' U l-ilma baqa' tajjeb sal-lum, skont il-kelma li qal Eliżew."

Il-preżenza ta' eremiti jew rħieb fl-għerien fl-irdumijiet fuq Ġeriko kienet magħrufa sa mill-antikità. Santa Elena ssemmi din il-preżenza fil-vjaġġ li għamlet fl-Art Imqaddsa fis-sena 326. Ma' dawn l-irdumijiet kien hemm mat-30 jew 40 għar naturali li fihom kienu jgħixu kwantità ta' rħieb.

Fis-seklu 7 l-pellegrin Antonju ta' Piacenza kiteb li kien hemm ħafna eremiti u anke nisa verġni li kienu jgħixu fl-għerien tal-muntanji fuq ix-Xmara Ġordan. It-tradizzjoni tat-tentazzjonijiet ta' Ġesù tmur lura fl-antikità, u l-pellegrin Seawulf isemmiha wkoll fl-1102. Fi żminijiet il-qedem l-Għar, li jimmarka l-post tradizzjonali tat-tentazzjonijiet ta' Ġesù, ġie trasformat f'kappella. Ġie abbandunat fis-seklu 13 wara li fi żmien il-Kruċjati kien proprjetà tal-Kanoniċi tal-Qabar ta' Kristu u kienu jgħixu fih reliġjużi. Fl-1874 il-monaċi Griegi Ortodossi ġew joqogħdu f'dan il-post. Fl-1895 huma bnew mill-ġdid il-monasteru u l-kappella fuq l-għar venerat li fih Ġesù ġie mġarrab mix-Xitan. Fuq il-quċċata tal-muntanja hemm il-fdalijiet tal-fortizza Asmonea ta' Dok, li tissemma f'1Makkabej 16,14-16 u fejn Xmun, il-qassis il-kbir, ġie maqtul.

Iż-żjara fil-monasteru tal-Kwarantena tibda mid-daħla, li minnha titla' b'ħafna turġien lejn il-kuridur maqtugħ fil-blat li jifred l-għerien tal-irdum mill-bini l-ieħor tal-monasteru li jifrex fuq il-panorama tal-oasi ta' Ġeriko. Fi tmiem il-kuridur tasal fil-knisja prinċipali tal-monasteru, knisja tipikament Griega Ortodossa bl-ikonostasi u b'taraġ fuq il-lemin li jtellgħek fl-għar venerat li

fih titfakkar it-tentazzjoni ta' Ġesù. Taħt l-altar ċkejken hemm il-blata li l-pellegrini jqimu bħala l-post tat-tifkira tat-tentazzjoni ta' Ġesù, imħaffra f'niċċa naturali fil-blat. F'dan il-monasteru hemm it-tradizzjoni li l-Patrijiet Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa jiġu f'pellegrinaġġ darba fis-sena, f'jum il-festa tal-Magħmudija tal-Mulej (Ħadd fuq is-6 ta' Jannar), meta wara li jkunu ikkommemoraw il-Magħmudija ta' Ġesù maġenb ix-xmara Ġordan fil-post ta' Qasr al-Yahud (Kastell tal-Lhud), faċċata tal-parti Ġordana li tfakkar il-veru post tal-Magħmudija, huma jerħulha lejn il-monasteru tal-Kwarantena biex ifakkru l-ġrajja tat-tentazzjoni tal-Mulej fid-deżert.

Illum il-pellegrini jistgħu jżuru l-monasteru jew billi jitilgħu bil-mixi fil-mogħdija wieqfa u mimlija ġebel u turġien li minn ħdejn in-nixxiegħa ta' Eliżew twasslek fil-monasteru, inkella billi jieħdu l-funikular li saret fis-sena 1998 u li minn ħdejn Tel es-Sultan twasslek ftit 'l isfel mid-daħla tal-monasteru.

Il-Monasteru ta' San Gerasimos

Il-Monasteru ta' San Gerasimos hu monasteru Grieg Ortodoss li jinsab madwar 5.5 km lejn it-tramuntana tal-Baħar il-Mejjet, maġenb it-triq 90 li ddur mat-territorju awtonomu Palestinjan ta' Ġeriko u tibqa' tiela' lejn Beit Shean fil-Galilija matul il-wied kollu tax-xmara Ġordan. Il-monasteru, li ġie mwaqqaf lejn is-seklu 5 mill-Abbati Gerasimos tal-Ġordanja, hu wieħed mill-eqdem *laure* tad-deżert tal-Lhudija.

L-isem tal-monasteru bl-Għarbi hu *Dejr Hajla* (ppronunzjata *Ħaġla*). L-isem jidher li ġej mill-isem tal-belt biblika ta' Bet Ħogla, li kienet timmarka l-fruntiera bejn it-tribujiet ta' Ġuda u ta' Benjamin, u li tissemma fil-Ktieb ta' Ġożwè 15,5-6: "Fuq il-lvant imbagħad kien hemm

il-Baħar il-Mielaħ sa fomm il-Ġordan. Il-limiti tat-tramuntana jibdew minn ilsien il-baħar f'fomm il-Ġordan, u jitilgħu sa Bet-Ħogla, jgħaddu min-naħa tat-tramuntana ta' Bet-Għaraba, u jibqgħu telgħin sal-ħaġra ta' Boħan bin Ruben." Il-fdalijiet ta' din il-belt ġew skavati u jinsabu mal-ġenb tat-triq li tgħaddi maġenb il-monasteru.

Il-*Laura* ta' San Gerasimos ġiet imwaqqfa fis-sena 455 minn Gerasimos, li kien raħeb li ġie mil-Liċja fl-Anatolja (Turkija). Hu sar il-kap, jew Abbati, ta' grupp ta' 70 monaku li bdew jgħixu fl-għerien ħdejn Ein Nukeil fil-wied fuq il-lvant ta' Ġeriko, fejn għad hemm il-fdalijiet tal-monasteru primittiv. Gerasimos hu meqjus bħala wieħed mill-grupp ta' rħieb li kienu dixxipli tal-eremiti fundaturi tal-eqdem *Laure*, jiġifieri Eythymius u Karitone. In-nukleu tal-Monasteru ta' Dejr Hajla kien il-*Laura*, ġabra ta' għerien u ċelel tar-rħieb bi knisja ċentrali, fejn kienu jiltaqgħu għat-talb nhar ta' Ħadd. Dan in-nukleu, kif għidna, jinsab xi kilometru lejn il-lvant tal-monasteru ta' San Gerasimos, qrib Ein Nukei, f'wieħed mill-widien xotti li jinżlu minn Ġeriko lejn ix-xmara Ġordan.

Gerasimos kien ħa sehem fil-Konċilju ta' Kalċedonja tas-sena 451. Dan kien il-Konċilju li ra l-ewwel firda kbira fil-Knisja, dik bejn il-Knejjes li aċċettaw id-duttrina taż-żewġ naturi (divina u umana) ta' Kristu (il-Knisja Biżantina u l-Knisja Latina) u l-Knejjes hekk imsejħin "Monofisiti" tal-lvant li ma ridux jaċċettaw din id-duttrina, u li kienu jemmnu li fi Kristu kien hemm natura waħda mħallta divina-umana (il-Knisja Sirjaka, Assira, Kopta, Abbissina, Armena u oħrajn). Gerasimos jingħad li miet fis-sena 475. Billi l-*Laura* primittiva ġiet meqruda mill-Persjani fis-sena 614, ma nafux fejn jinsab il-qabar tiegħu. Il-festa tiegħu tiġi ċċelebrata fil-Knisja Ortodossa fl-4 ta' Marzu.

Leġġenda tgħid li, darba minnhom, Gerasimos iltaqa'

ma’ ljun fil-wied tal-Ġordan. L-iljun kien jgħajjat bl-uġigħ għax kien daħħal xewka kbira f’riġlu. Gerasimos resaq lejh u neħħielu x-xewka, u minn dak il-jum l-iljun immansa u kien ħabib tal-irħieb tal-monasteru. B’hekk fl-ikonografija San Gerasimos hu dejjem irrappreżentat bi ljun maġenbu.

Il-*Laura* oriġinali nqerdet, kif għidna, mill-Persjani fis-sena 614, u l-irħieb sfaw kollha maqtula. Għad hemm il-fdalijiet tagħhom meqjuma fil-kripta. Il-monasteru ġie abbandunat sakemm il-Kruċjati reġgħu bnewh fis-seklu 13. Għad hemm xi fdalijiet tal-bini kruċjat, imma minħabba li ż-żona tal-Wied tal-Ġordan tinsab f’reġjun ta’ terremoti qawwija, il-monasteru kellu jerġa’ jinbena diversi drabi, l-aktar wara t-terremot devastanti tal-1837.

Is-sit antik tal-monasteru, fejn hemm il-fdalijiet tal-*Laura* primittiva, ġie eżaminat fl-1866-1877 minn Wilson, Conder u Kitchener. Jingħad fir-rapport li l-monasteru jinsab fuq it-Triq tal-Pellegrinaġġ (għall-Mekka) fuq in-nofsinhar ta’ Ain Hajla u ta’ Wadi Kelt, u lejn ix-xaqliba tal-punent tax-xmara Ġordan. Is-sit hu deskritt bħala “rovina importanti ta’ monasteru medjevali. Ir-rovini kienu jinkludu kappella kbira, kappella iżgħar lejn in-nofsinhar, u kappella oħra fil-kripta taħt il-monasteru. Il-binja hi mdawra b’ħajt. Il-monasteru xi mindaqqiet hu magħruf bħala ta’ Mar Yohanna Hajlah (San Ġwann ta’ Hajla). Fis-seklu 16 (f’epoka tat-Torok Ottomani) l-monasteru kienu jgħixu fih rħieb tal-Ordni ta’ San Bażilju, imma l-Latini kienu jsejħulu bl-isem ta’ San Ġilormu diġà fis-seklu 15. Fis-seklu 14 Marino Sanuto sejjaħ dan il-post Bet Agla. L-istorja aktar antika tiegħu mhijiex magħrufa. X’aktarx li hu l-monasteru ta’ Kalamon, li kien jeżisti f’dawn l-inħawi fis-seklu 12.”

Illum il-ġurnata l-Monasteru ta’ San Gerasimos hu rrestawrat u miftuħ għall-pubbliku. Wieħed jammira l-binja tipikament kruċjata, bil-kjostru mdawwar biċ-ċelel tal-monaċi u l-knisja prinċipali tal-monasteru, bl-ikona ta’ San Gerasimos, u l-kripta li fiha hemm esposti r-relikwi tal-monaċi li mietu martri fil-persekuzzjoni tal-Persjani.

Pellegrinaġġi
Franġiskani 2015
Art Imqaddsa Extra
04 - 14 Novembru
Ikteb jew ċempel:
Kummissarjat tal-Art Imqaddsa
8, Triq Santa Luċija,
Valletta, VLT 1213
Malta
Tel: 2124 2254
E-mail: comalt@ofm.org.mt
www.ofm.org.mt